

Karacson Aladar.

Vojenský příběh z osmnáctého století.—Napsal Jan Klecanda.

"Co chceš? Byti tak malým a nepatrným, aby si nyní někdo nevšiml. Nepotřebuji nic, stačí mi má matka a záruka těch, které mi matka v odkaz dala."

"Oho, matka? Kdo byla tvá matka?" ptal se plukovník s vřelým důstojenstvím, jež vyvolal v něm podivný vójak.

Karacson zbledl a zamračil se. Z jeho pohledu, již přelétl komantu, bylo patrné, že před toutoka svědky nerad by mluvil o své matce.

"Ubohá žena byla", vyrazil ze sebe konečně. "Živila se hudbou a zemřela v hladě!"

Poslední slova byla plukovníkovi vítanou zbraň.

"Nuže, vidíš? Vyblni se ty sám hlídě, pokud těs! — Což netoužíš po tom, abys stal se někým větším? Toť bys ani nebyl mužem, kdybys neměl smyslu pro čest. — Ale dnes již dosti o tom! Pane setník", obrátil se plukovník náhle k veliteli první setniny. "Od zítřka je Karacson přidělen k mé osobní službě! A teď, hochu, můžeš jít. Ráno se sem přestěhuješ!"

"Oho, pane majore! Volte pešlivěji výrazy", vztrhl se pobočník, vždy ochotný k bite.

"Není vám snad vhod, co jsem řekl?" hrozivě zajeptal major.

"Hoi, pánové! Co pak se tu děje?" vmetl se mezi ně plukovník, pozoruje, že rozpádá se tu váda.

"Nemohli jsme se dohodnouti o Karacsonově hudebním nadání", řekl hbitě pobočník.

"Ah, opravdu? Upráte mu snad nadání?"

"Já ne! Ale pan major myslí, že nemá dosti vyvinutý muzikální sluch", odvětil pobočník, kterémuž to nešťastným žertem vyvolal smích a avahil na sebe krutou nenávist majurovu.

"Nemýlím-li se, vězí v tom vášně velký umělec", navazoval plukovník vážně, aby zarazil smích, jehož předmětem byl major. "A pokládá bych si za závadu, kdyby se mi mě úmyslně zdráhalo. Vy, setníku, za dvačet pět zlatých dostanete vojáka jiného, ale svatá Musica takového, jako ten zde, snadno nenajde!"

Dlouho do noci setrvali páni důstojníci u svého plukovníka, ale krásná Iréna k veliké mrzutosti jevila. Konečně spokojili se oba polovičním vítězstvím totiž porážkou druhého a rozešli se, metafyzice na sebe pohledy, jež věstily, že ti oba co nejdříve se srazí a že pak počte krev.

III.

Neslou to ani pozornosti ostatních důstojníků, již věděli, že na oko dobrácký tlustý major je zrovna tak zutivým vřavcem a sekačem jako pobočník, jenž měl za sebou již nekonečnou řadu krvavých soubojů.

Zlou noc měl Karacson Aladar. Od příchodu z domu plukovníkova povaloval se na svém slammiku, neodpovídaje ani sloven na svody kamarádů, kteří tušice u něho peníze, všemožně se snažili vytlákat ho někam za město do krémy.

Což o peníze! Ty by byl Karacson nejraději hodil vojáčkům zase pod nohy, aby si za ně ztropili dobrý den. Ale mohl by se o tom dovědět plukovník a trest by ho jistě za to neminul. Leč ještě více než trestu bál se voják pomluvati svého velitele, jenž choval se k němu tak vlídně a projevil mu tolik ústavnosti.

Bylo to poprvé v životě, co mladý voják pocítil k někomu ze svých představených zvláštní náchylnost a co i jemu byla projevena. Dřívější jeho plukovník, onen, jemuž byl Karacson v bitvě zachoval život, byl suchý, mrzutý patron, jenž nabídl mu za hrdinský jeho čin odměnu, jež se sama sebou rozuměla, a když voják odmítl, již se po něm nikdy ani neohlédl. Karacson byl mu zase jen prostým vojáčkem, jako kterýkoliv jiný, jenž v řadě stál. Také mezi ostatními důstojníky mladý muž nenašel nikdy ani jediného, jenž by mu byl věnoval trochu více pozornosti, jenž by byl prohlédl, že Karacson není jen tak obyčejným vojáčkem. Byli mu všichni dost nakloněni, ale jen právě jako vojáka, který má všechny své věci v pravém pořádku, který rychleji než jiní vpravoval se do různých nových věcí, jež v oné době, tak bohaté na reformy, a vojska zaváděli.

Leč Karacson, ač v plnění svých povinností byl dbalým a ač se neprojevuje tomu ani onomu více pozorností, byli oba spokojeni.

Baronesa v pravdě nevěděla nic z toho, co se kolem ní dělo. Byla dosud všecka rozehřívána mohutným dojmem Karacsonovy hudy, a snad i vlivem jeho hlubokých, výmluvných očí. Náhle vzechopila se a opomenutí omluvila se oběma páním, jejichž přítomnosti si snad nebyla ani vědoma, rychle se vzdělala.

"Zahnal jste slavnou svůlní hrůzami vláky, majore!" posměšně řekl pobočník. "Takovouto závažnou snesit by státní kuchařka, která má milence kanonýra, ale ne útlá dáma!"

Major hněvivě zasvětil malými očkami.

"Co vy víte, nadporučíku! Slyšel jste, jak já se dobře bavím. A jen vaše dotravnost překážela —"

Ne, nepůjdu tam, nepůjdu", umiňoval si mladý vójak, převahuje se na loži. "Raději přehnu od praporek!" — Prý, prý odtud, kde nemáho ho čekati než pokolení před zrakoma té, než od prvního okamžiku, kdy ji byl spatřil. Opanovala celou jeho bytost.

Pájde do světa, prohloukati se bude kumatením a všude bude mu lépe, než zde, kde byl by odsouzen pohlediti denně na ni, jež byla mu nedosažitelnou. Ale už nechtěl! Proč vystavovati se nebezpečí, že jako všech hudeb, někde dopadne a postavěn před soud? Mohl přece odvolati se prostě k svým někdejšímu zásluhám, mohl hlásiti se o svobodu, již mu tehdy nabízel. A plukovník sám dnes mluvil o propuštění a byl přece on neomezzeným pánem nad životy i svobodou svých vojáků.

"Pájde k němu a řeknu mu: přijímám svobodu, již mi nabízel", odhodlal se Karacson, ale v záptíli hned zase pochtil, že neměl by dost síly, aby odešel odtud, kde byla ona. —

Nadešel večer a světnice plnila se vojáky, vřavivšími se z toulek po městě. Přicházeli rozjaření. Probíli po krémách poslední halčič a spát se jim posud nechtělo.

"Hrej, Karacsone! Zahrej nám, ať si zapíváme", sehnali se kolem huslařova lože.

Vytřel ze svého snění vytřeštil na ně oči.

"Nebudu vám už hráti", osopil se na ně mrzutě.

"Zpanštel jsi, psi synu? — Chlona do tebe vřela, že jsi mohl jednou páním zahrát? — Skřípkový rozbijeme", naléhali i hrozili a odvážnější již se shýbali pod postel, kde v trublici schováány byly Karacsonovy housle.

Voják skokem byl s postele, odstrěhl dotravnice, až zavrávorali a hrozivě zvedl zaťaté pěstí.

"Syn smrti, kdo se přiblíží!" —

"Bojte ho, cikána!" dobromyslně se ozval starý desátník.

"Vjelo mu zas cosi do hlavy a tu víte přece, že s ním není žádné pořízen! Či zahráješ po dobrém?" obrátil se k vojáčkovi.

"Proč bych vám hrál? Což vy mi porozumíte?" jako v myšlenkách zdumělě řekl Karacson a převáčil se zase na slammik.

"Tady ho slyšíte, blázna! Jako by tu bylo třeba co rozumět! A zapovídá si raději!"

Voják, nevšímajíc si již vzdorujícího soudruha, sesedl se na lavice i slammiky kolem lože karpálava, stejného v kontě světnice, někteří zapálili si i julky a zapotavali. Zpívali své ponuré, divoké písně pusty, plné hlubokého smutku i hřvivého veselí, zpívali i výskali, seskakujícíe brzy ten, zas onen na nohy a křepíce na malém prostranství mezi postelemi.

Pořadem došlo i na onu píseň, kterouž byl Aladar dnes hrál páním důstojníkům.

Vojáci zpívali a v šeru, jež zahalovalo již světnici, ani si nepovšimli, že Karacson svezl se s postele a vzal své housle. Teprve když dozněla první sloka a vzduchem prošlo jako divoký výkřik zaječení jeho skřípek, zarazili se a zatajnivě dech, poslouchali. A voják, rozpomínaje se na vše, co byl dnes odpoledne prožil, rozpomínaje se na ony krásné oči Irény, jež ho byly okouzly, hrál, jakoby chtěl pověditi vše, co v mladé duši jeho bouřilo.

Vojákům až dýmky pohasy, dech se tajil, slzy draly se do očí a kanuly po zvětralých lících a navoskovaných knírech. Karacson již dohrál i odhodl své skřípky, a vojáci posud tu seděli jako ztrnulí, vzdychajícce a vzpomínaje na dálnou domovinu, na tu svou divokou pustu, kde snad každý zanechal svou dřevinu, jež také asi vzpomínala a toužila, kdy vrátí se milý z vojny domů. —

Teprve když na nádvoří kasa-

ren ozval se rachot hubů a hlas hol polnice, probudili se ze svého zadumání. Ten onen odvětil stěsněnému srdci hlubokým vzděchem, jadrným zaklení nebo divokým výsknutím, jiní mlčky brali se k svým ložím.

"Dar boží — nebo satanův," zajeptal nejbližším starý kaprál.

"Ha samého ďábla má v těch skřípkách. Není ani jinak možno," broukali vojáci. "Za svého to popadne a hlavu amate, že hned bych sběhl — tam k nám, k nám —"

"A uličkou bys se vrátil," zahrozil desátník. "Ani ti nenapadne! A pokřičuj se, ať k tobě ten černý přístupu nemá!"

Ve tmě mnohá ruka zajela k ušm, k ušm i k prsoum, aby znamením kříže zabránila přístupu nečistému duchu. Tu onde u lože mladý vójaček těžce dopadl na kolena a modlil se. Staří, zvětralí hajduci styděl se klekati, ale ještě pod houmi křičovali se a šeptali slova nějaké modlitbičky, kterou je dávno, již doma máčka něla odříkávat.

Venku dozněly již zvuky večerky, jen tu a onde ještě ozval se výkřik nebo zavysknutí vójaka, jež se projevil svou radostí nad tím, že ještě v čas doběhl domů, a po malé chvíli již ztichlo vše a jen tu a tam ozvalo se hluboké oddechování mužných prsou nebo chrapat starých vosačů.

Karacson Aladar jediný posud neulehl. Obleden seděl na posteli s rukama na kolenou skříženýma a oddával se svým myšlenkám. Pak pozvedl se náhle a přehodil houmi přes uštané lože, podložil ji jakýmsi krámy, jež ve tmě nahmatal. Zlehka, jak jenom očekán, dovedl, vyplížil se pak ze světnice.

"Slyšeli jate?" ozvalo se šeptem z kterýchs lože.

"Ticho a spát," okřikl je kaprál ze svého kouta. "Kdyby přišla návštěva, já nevím nic!"

"Eh, kam to on asi?" tise o ptal se nováček svého souseda —

"Snad tedy přece na klíčovadla?"

"Spi, rekrute, a nestráň, ať se ti něco nezdá!" —

Zatím Karacson cestou, kterou již dobře znal, dostal se z kasárna do opuštěné uličky, vedoucí k hradbám. Pudilo ho tu ven, ven z dusné jizby, kde tolik lidí dýchalo a chrápalo, ven pod čistou boží oblohu na volný vzduch. Ani ho nenapadlo, strachovati se, že by za svůj noční výlet mohl být trestán. Věděl, že z kamarádů někdo, jenž byl nakloněn, že i kdyby se o jeho odchodu dozvěděli, k raportu ho nepožene. Mohl ovšem přijíti nenadálá návštěva. Bylo jen potřeba, aby některý z páni ofiicrů po veselé pitce si vzpomněl zajít do kasárna a podívat se, je-li vše v pořádku. Ale pro ten případ Karacson přehodil houmi přes lože a podstrčil pod ni různé věci, jako častěji, aby obelstil inspekčního důstojníka, jenž při slabém světle kahanec světnice mužstva sotva proběhl.

Oetnuv se na svobodu, Karacson počal uvazovati, co teď. Původně měl v úmyslu zajít k staré Máře. Ale to byla cesta teď v noci nadmíru odvážlivá, neboť mohl padnouti do rukou strážní nebo ochrázce. Nad to pak vzpomněl si, že by na návěťva nebyla mu nic platná. Řekla mu přece Mára ne jednou, a posledně tak důrazně to opřetovala, že nedovede předpovídati budoucnost. Co tedy u ní? Ostatně lákala ho dnes srdce jinam —

Opodál kasárna, asi za třetí u lici, blízko polorozvalených hradeb, stál v zahrádě dům, jež obýval plukovník, baron dall' Aglio.

Karacson dům ten dobře znal již od dřívějšíka, neboť dnes, když odtamtud odešel, byl tak popleten a zmámen, že dostal se ven z domu i se zahrady, aniž by věděl jak. Znal dobře úzkou uličku, jež s obou stran tvořily jen zdi obou zahrad na sebe sousedících, věděl, že není neškodno dostati se přes zeď až k domu, jenž snad nebyl ohrázen žádným pem.

Teprve když Karacson přišel se v temnu ille jako duch, dopěl k úzké zahrádce uličce, napadla ho pošetilost jeho počinání. Proč vlastně sem přišel? Co zde chtěl tady v své noci? K čemu vystavoval se v nebezpečí, že bude

překvapen a chycen jako zločyn v domě, kde od zítřka měl míti své přístřeší, kam mohl věházet bez obavy?

"Eh, blázniá, Aladare! Blázniá," zajeptal si a zasmál se tise.

"Ale tak sládko bláznit! A já již dnes musím ještě jednou vidět. A nepostěti-li se mi a neuvídím ji, bude mi to pokynem osudu, a bych odtud odešel. Bude to lepší prococtví, než jakého bych se u Máry dozvěděli!"

Stnul tise ve stínu zdi, naslouchejce, zda nikde neozve se nic podezřelého. Noc byla tmavá, jen z dálek, z nároží hlavní ulice města kmitala slabá záře olejového kahanec v pouliční světnice. Okna o kolních domů byla již temná nebo zabedněná okeneční, skrze něž skulinami tu a tam pronikal te noučej paprsek světla prozrazující zde ještě stopy života. Jinak bylo vše již pohřženo v tichý spánek.

Také v domě plukovníkově až na tři okna vše ponořeno bylo v noční temnotu. Karacson, stannv za zdí, pohlízel k domu. Tam za některým z těch osvětlených oken tušil již, Irénu. Srdec zabušilo mu punde při myšlence, že je jí tak blízce.

Tak blízce a přece tak dalek sám sobě odvažoval. Propast byla mezi nimi, propast hrozná, skoro nepřekročitelná. Ona — šlechtična, deera plukovníka, vznesená Jáma velkého světa a on — prostý vójak, a co horšího, člověk bez otec, syn padlé ženy, bezjmený!

Ani mezi těmi kamarády svými, ač mnohý z nich byl zanechal v rodné vísce své milenkou s plačícím děckem, byl by se nesměl přiznati k špatnému svému původu. Věak Karacson druhdy dobře věděl, proč zdráhal se přijati nebezponu mu hodnost korneta. Nebyl to nedostatek etičadosti, ani neznalost písma, již toliko předstíral, byl to strach, že až by se ho ptali po původu, musil by se přiznati, že pochází z nečistého lože. A takový nešťastník nebyl hoděn státi se důstojníkem, takový nemohl očistiti svou čest, ani kdyby byl desetkrát ohněm prošel.

Rozpomněl se Karacson i nyní na ten svůj neblahý osud, leč tenkrát je hlavou vzdorovitě pohodil. Umělem je — sám plukovník to řekl. Umělem, a tím, jak dobře věděl, otevřen je celý svět, přístupny jsou paláce šlechty, ba i síně císařského hradu ve Vídni.

"Oh, Karacson dobře o tom věděl, třebaže byl jen prostým vójkem. Znal dle jména všecky hvězdy, jež tehdy zářily v uměleckém světě, slavné pěvkyně i hudebníky, mezi nimiž jeden zván byl králem houslí, a to právě ten, od něhož jako hoch naučil se první začátkům božského toho umění."

Z rozjímání toho vyrušil vojáka náhle brinkot šavli. Ulíčkou vedoucí od hradeb mezi zahrádkami kdosi přicházel a patrně byli to důstojníci, již vraceli se z obeházkv strážní nebo z noční tonky. Karacson uvažoval, má-li zde zůstat a přikřičet se ku zdi, zastíněné korunami stromů, či má-li se dáti na útěk k domovu. Leč toto poslední bylo nebezpečno, poněvadž snadno by byl se mohl setkati s někým a tak byl se dostal mezi dva ohně. A zde zůstatí bylo též nebezpečno. Důstojníci, jež posud neviděl, mohli míti světlo, ba snad i bez svítilny mohli by rozeznati temnou postavu u zahrádní zdi, nebo by naň náhodou některý narazil.

Nebylo času k dlouhému rozvažování. Skokem byl Karacson nahofe na vysoké zdi a v nejbližším okamžiku ocitl se v zahrádě. V tom již také blížily se kroky a bylo slyšeti přítlučený hovor

ny, ale v tom okamžiku zabušilo mu přec srdce úzkostí, že snad byl pozorován.

"Ej, nespí ještě, holubička," ozval se roztožené ostří hlas.

"A starý ještěb také ne," zasmál se přítlučeně druhý.

"Věčná škoda, že stojí dům u prostřed zahrady," počal opět první.

"To by byla pěkná serenád!"

"Zaumenitě! Jen co by tomu říkal starý?"

"Eh, ten je muzikus s tělem duší! Však jsi ho dnes viděl, co tropil s tím šumavem ďablem potědým!"

"Viděl jsem jeho i slečnu Irénu. A věru se mi zdálo, že i jí více zajímala eikónova hudba, než tvoje milostné vrkání."

"Major mi to kazil, ne huba! Mrzutě řekl opět onen muž s ostrým, haršivým hlasem. "Ale ať šavli nenosím, nerozekám-li toho starého blázna na kusy, poleze-li mi ještě jednou do cesty."

"Čekal jsem, že se srazíte už dnes. Ale můj milý, ty nevíš, jaký sekáček je ten starý. Nebyl bys ty první, jehož položí —"

"Oho, ještě mne neklade! A také on nebude první, s nímž čepel svou skřížím, však posud nikdy ne patlil jsem svou krví."

"Nu, za krásnou Irénu bych sám netřoval trochu krve," zatonzil druhý.

"Stíže se, hochu! Když já používám šavli, dělám to důkladně, než nás plukovník řebár," výhrůžně řekl zase onen haršivý hlas.

"Oho, Eiseuschwert! Zdá se, že osobuješ velká práva! Či snad tě již krásná Iréna udělala svým rytířem?"

"Mé právo je zde!" — Karacson zaslechl začínění šavle.

"Pak možno, že brzy dost zkusíme, jeli snad mé právo slabší!" vyzývavě odpovéděl druhý udeřiv šavli o zem.

"Eh, chlapeče! Vím se ti vrátilo do hlavy! Lito by mi bylo tvého mladého života! — A teď pojď!"

Bylo slyšeti vzdalující se kroky, leč ještě z dálek poznával Karacson, že oba důstojníci prudec se hádají.

Teprve když hlasy i kroky ztichly v ulici, Karacson odvážil se vzpřímiti. Byl všecek vzrušen tím, co byl zaslechl. Eiseuschwert — tot byl plukovníkův pobočník, jenž měl denně přiležitost s Irénou se stýkati. A jaká si již dělala práva!

Karacson rozpomenul se, že viděl nadporučíka v hovoru s Irénou, ale hned potěšil se tím, co byl slyšel od onoho chodce. Směl se mu a bezděky označil Karacson jako šťastnějšího soka. Ovšem nebyl to on sám, byly to jeho housle, jeho hra, jež pozornost dřvy upoutala. O něm snad ani posud nevěděla, snad ani si ho nepovážila, myslil si Karacson trpce, leč ihned zase pošeptala mu jeho samolibost, že ona, vznešená dáma, sklopila oči, když on někdy na ní své ohnivě zraky byl uprel.

"Musím, musím míti jistotu! A ještě dnes," mružel Karacson pod sebe. "A neuvídím-li ji, pak nímne tu nezdrží a pájdu —"

Lehkým krokem, stále na pozor, se maje, aby snad nebyl překvapen hřidacím pem, kdyby zde přece nějaký byl, přiblížil se vójak až k domu, stojícímu uprostřed zahrady. Zde stannl opatrně pod hustým křovím, v jeho stínu nemohlo ani nejbystřejší oko rozoznati. Proti němu ve přízemku nepatrně zvýšeném byla osvětlená okna komnaty baronovy. Aladar rozeznal při slabém svitu lampy svého plukovníka. Oděn lehkým domácím šatem procházel se volným krokem po pokoji, jako člověk, jemuž se nechce spat. Chvilku zastavil se u stolu, nallil si vlna do sklenice, již pak rázem vyčpěl, aby zase pokračoval ve své procházce mezi čtyřmi stánami.

Pokračování

Tímto oznamuji všem dětem starším i svým přítelům, že vlastním

HOTEL "PRAHA,"

kteřý jest úplně znovu vypracován vším kvalitním zařízením, vzhledně do korekce a k té krajině, zasvěcené do Umavy, nalezenou nyní rádnou ob staru a pobouli tu nejlepší. Chutná jídla a právě české kuchyně vřady vás uspokojí. O přívaz místních i venkovních krajín otvírá 1834

JOSEF PIVONKA

Boh 13. a William ul. — OMAMA, NEBRASKA